

**Verkiezingsprogramma
2026-2030**

**Dichtbij
Durven
Doen**

D66

BRONCKHORST

INHOUD

VOORWOORD	5
• Vooruitstrevend & Nuchter Ondernemend & Sociaal	5
1. DOORBRAKEN OP DE WONINGMARKT REALISEREN VOOR JONG EN OUD	6
• Jongeren krijgen hoogste prioriteit bij huisvesting	6
• Bij inschrijving huurwoning krijgen Jongeren krijgen twee ‘bonusjaren’	6
• Nu écht vaart maken met bouwen starterswoningen in de koopsector	6
• Doorstroom op de woningmarkt realiseren- seniorenwoningen bouwen	6
• Aanbod van sociale huurwoningen uitbreiden	6
• Tijdelijke woningen die snel gebouwd kunnen worden en betaalbaar zijn	6
• Erfdelen en woningsplitsing bevorderen ruimhartig toestaan	7
• Nieuwbouw en omvormen van bestaande gebouwen	7
• Voorrang aan mensen met sociale binding	7
• Zelfbewoningsplicht instellen voor nieuwe en bestaande woningen	7
• Minder regels, sneller bouwen	7
2. VERENIGINGSLEVEN MAAKT WIE WIJ ZIJN EN ZORGT VOOR VERBINDING	8
• Zonder ons verenigingsleven blijft vitale kernen een leeg begrip	8
• Sport- en cultuurverenigingen versterken van belang om vitale kernen te realiseren	8
• Bronckhorst helpt verenigingsbestuurders met nieuwe bloeiende initiatieven	8
• Accommodaties benutten we optimaal	8
• Samenwerking verenigingsleven stevig stimuleren	8
• Rol van de lokale dorpshuizen versterken	8
3. COMMUNICATIE NAAR INWONERS VERBETEREN EN PARTICIPATIE MOET BETER	9
• De gemeente gaat zich houden aan afgesproken termijnen	9
• Track & Trace systeem invoeren om besluiten te volgen	9
• Inwoners faciliteren met initiatieven die onze gemeenschappen beter maken	9
• De leesbaarheid van stukken verbeteren door navolgbare teksten	9
• Eén aanspreekpunt voor initiatiefnemers van inwoners, bedrijven en instellingen	9
• Niet Vinken maar Vonken	9
• Gereedschapskist voor participatie ontwikkelen en inzetten	10
• Lokale ombudsman aanstellen zorgt voor minder gedoe	10
4. DOOR SAMENWERKING ECONOMISCHE KANSEN VERZILVEREN	11
• Doorbraken voor ondernemers realiseren	11
• Maakindustrie versterken en industrieterreinen moderniseren	11
• Bedrijven in de vrijetijdseconomie faciliteren om verder door te groeien	11
• Bronckhorst als hart van innovatieve MKB-bedrijven	11
• Bedrijfscontactpersonen gaan ondernemersklimaat verbeteren	12
• Boeren duidelijk perspectief bieden op goed belegde boterham	12
• Versterken circulaire economie	12
• Ruimte maken voor ZZP'ers	12
• Knelpunten in stroomnet aanpakken samen met netbeheerders	12
• Onderwijs ontwikkelen dat aansluit bij de lokale arbeidsmarkt	13
• Achterhoek samenwerking verder doorontwikkelen	13

5. VERSTERKEN BEREIKBAARHEID EN VERHOGEN VEILIGHEID VAN WEGEN	14
• Goede bereikbaarheid is van het grootste belang voor Bronckhorst	14
• Een heldere indeling van onze wegen is noodzaak	14
• Knelpunt Dorpsstraat Laag Keppel nu écht oplossen	14
• Openbaar vervoer veranderen en verbeteren	14
• Elektrische fiets belangrijk maken in onze vervoersbehoefte-mix	15
6. DUURZAME ENERGIE VAN, VOOR EN DOOR INWONERS BRONCKHORST	16
• Energietransitie voor écht iedereen betaalbaar maken	16
• Werk maken van Bronckhorst Energie coöperatie	16
• Meehelpen om energieverbruik te verminderen	16
• Onder begeleiding/toezicht zelf isoleren met subsidie	16
• Individueel en collectief verduurzamen zijn nodig	16
• Grootschalige opwek energie is noodzakelijk om betaalbare energie te produceren	17
• Kleinschalige kernenergie is geen optie voor Bronckhorst want onbetaalbaar	17
• Kleine windmolens van ongeveer 20 meter hoog bieden geen soelaas	17
7. GOEDE ZORG HOUDBAAR EN BETAALBAAR HOUDEN	18
• Zorg op maat en zoveel mogelijk thuis	18
• Preventie staat centraal	18
• We kijken hier niet náár elkaar, maar wel naar elkaar óm	18
• Bewustwording bij kwetsbare ouderen realiseren	18
• Samen zelfredzaamheid blijven stimuleren	18
• Woonzorgbuurten houden goede ouderenzorg houdbaar en betaalbaar	18
• Jeugdzorg anders vormgeven door vroeg signalering	19
• Adviezen van jongeren en kinderen nemen wij serieus	19
8. SOCIAAL BELEID VERBETEREN EN PERSPECTIEF BIEDEN	20
• Terugdringen armoede krijgt hoge prioriteit	20
• Meer financiële armslag voor mensen in de bijstand	20
• Bijverdienen en de bijstand	20
• Perspectief nodig voor (jonge) nieuwkomers	20
• Goede integratie van nieuwkomers zorgt voor broodnodige arbeidskrachten	21
• Iedereen gelijke kansen	21
• Kunnen meedoen is vanzelfsprekend voor iedereen	21
9. NATUUR, LANDSCHAP EN LANDBOUW aanpassen vanwege KLIMAATVERANDERING	22
• Coulisselandschap terugbrengen en beter watermanagement realiseren	22
• Kringloop landbouw stimuleren	22
• Goede verdienmodellen in samenspraak met onze boeren realiseren	22
• Ons landschap kleurrijker maken met meer leven erin door biodiversiteit	22
• Enkel biologisch teelt van bloemgewassen toestaan	23
• Beter waterbeheer realiseren in onze gemeenschappen	23
• Een stop op geitenhouderijen	23

10. VOORTVAREND AAN DE SLAG MET VERBETEREN CULTUUR- EN MEDIABELEID	24
• Levendigheid in al onze kernen creëren	24
• Evenementen zorgen voor plezier en brengen mensen samen	24
• De toename van vrije tijd stimuleert de vrijetijdseconomie	24
• Lokale Media versterken onze democratie in Bronckhorst	24
• Rol van onze bibliotheken versterken	24
11. FINANCIËN BLIJVEN ONDER CONTROLE NA FIKSE KORTING RIJKSBIJDRAGE	25
• Door minder Rijksbijdragen vanuit Den Haag ontstaat nieuwe realiteit	25
• Naoberschap Bijdrage houdt onze dorpen vitaal	25
• Degelijk financieel beleid met sluitende begroting	25
• Integraal besturen begint bij financiën	26
• Financiën toegankelijk maken	26
• Regio Achterhoek (8RHK) terug naar de basis	26
12. VEILIGHEID EN TERUGDRINGEN ONDERMIJNING PRIORITEIT	28
• Bronckhorst maken we samen veilig door goed naoberschap	28
• Preventie en handhaven gaan hand in hand	28
• Veiligheid thuis en in de buurt	28
13. RICHTINGWIJZERS VOOR D66 BRONCKHORST	29
• Vertrouw op de eigen kracht van mensen	29
• Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving	29
• Denk en handel internationaal	29
• Beloon prestatie en deel de welvaart	29
• Koester de grondrechten en gedeelde waarden	29
14. COLOFON	30

Bronckhorst is een prachtige gemeente om te wonen, werken en op te groeien. Dat willen we zo houden. Met betaalbare woningen, sterk verenigingsleven, goede zorg en oog voor elkaar. Geen grote woorden, maar doen wat nodig is. We geloven in onze naoberkracht: samen problemen aanpakken en vooruitkijken. Voor jongeren én ouderen. Voor dorpen én kernen. Voor iedereen die zich hier thuis voelt.

Helderheid is nodig voor onze inwoners. Onze bedrijven snakken naar duidelijk beleid. Iedereen wil weten wat zij kan verwachten van daadwerkelijke participatie. Maar ook eerlijkheid over wanneer het Algemeen Belang boven louter Persoonlijk Belang gaat. D66 Bronckhorst staat voor: betrouwbaar, nabij en rechtvaardig handelen. Gemeenschapszin is voor ons de sleutel tot een gezonde samenleving.

D66 Bronckhorst heeft afgelopen termijn een voorname rol gespeeld om Bronckhorst beter te maken. Eerst vanuit de oppositie. Het laatste jaar als betrouwbare coalitiepartner. We tonen Lef en Leiderschap.

Vanaf februari 2025 maken wij deel uit van de huidige coalitie. Wij vinden het belangrijk dat er snel gebouwd wordt. Daarom hebben wij de wethouder uit het vorige college behouden als partijloze portefeuillehouder om het karwei voort te zetten. Ook dat is verantwoordelijkheid nemen. Anders zou de continuïteit van onze woningbouwopgave niet zeker zijn gesteld. Onze inwoners hebben grote behoefte aan betrouwbaarheid, leiderschap en verantwoordelijkheid nemen. Dat toont D66 Bronckhorst.

“Wie onze jongeren NIET op één zet, verliest onze gemeenschappen. Het is van het grootste belang dat onze jongeren passende woonruimte kunnen vinden binnen onze 44 kernen. Zonder hen stroomt de vitaliteit uit onze dorpen met alle gevolgen van dien voor ons rijke verenigingsleven, ons bedrijfsleven, de zorgsector en de branche die zich richt op toeristen die hier graag komen.

D66 Bronckhorst heeft kracht getoond in het verenigen van waarden en mensen. We geloven in realistisch beleid. Dicht bij inwoners. Samenwerking boven het systeem. Nuchter met een warm hart. Doorbraken zijn nodig om inwoners van Bronckhorst een duidelijk perspectief te geven op een beter en mooier Bronckhorst.

We hebben een prachtlijst met kandidaat raadsleden die allen op hun eigen wijze zijn geworteld in onze kernen binnen Bronckhorst. Met ondernemend en sociaal beleid wil D66 Bronckhorst Het Verschil maken. En dat op een nuchtere en vooruitstrevende wijze voor inwoners en ondernemers. Wij hebben goed voor ogen wat in de toekomst écht nodig is. Voor jong en oud met welke levenswijze dan ook in Bronckhorst, iedereen doet mee”.

Martin Fröberg
Lijsttrekker
D66 Bronckhorst

Een greep uit door ons behaalde resultaten:

- ⇒ Onderzoek naar een niet gewenste fusie met Doesburg laten stoppen
- ⇒ Grootschalige eigen opwek energie in Bronckhorst onder voorwaarden mogelijk gemaakt
- ⇒ Aanvulling op armoedebeleid gerealiseerd en gezorgd voor de juiste zorg op de juiste plek
- ⇒ Voorgestelde bezuiniging op Kunst & Cultuur ongedaan gemaakt
- ⇒ Extra investeringen gerealiseerd voor Sport en Leefbaarheid
- ⇒ Mede zorggedragen dat er een Regenboog zebepad is gekomen
- ⇒ Investeringsmogelijk gemaakt in toekomstbestendige bedrijfsterreinen
- ⇒ Het tweede bruggetje nabij het Knopenlaantje in Vorden van de sloop gered
- ⇒ Inwoners van Toldijk bijgestaan in hun verzet tegen de komst van defensie munitiedepot
- ⇒ Installatie ‘Toekomst Stoel’ te midden van de raadszaal: we denken aan onze jeugd bij besluiten

1. DOORBRAKEN OP DE WONINGMARKT NOODZAKELIJK VOOR JONG EN OUD

Jongeren krijgen hoogste prioriteit bij huisvesting. Deze groep starters komt er nog steeds bekaaid af. Huizenprijzen van zelfs een kleine woning zijn zo hard gestegen dat deze groep door gebrek aan financiële middelen geen toegang heeft tot de woningmarkt. Met pijn in het hart zien wij dat zij noodgedwongen nog bij pa en ma wonen terwijl ze graag een eigen stek willen hebben. Andere jongeren kiezen ervoor om te vertrekken uit Bronckhorst omdat ze elders wel een woning kunnen vinden. Goed wonen hoort niet louter markt te zijn, maar vooral goed beleid.

Bij inschrijving huurwoning Jongeren krijgen twee ‘bonusjaren’. Toewijzing van sociale huurwoningen gebeurt meestal enkel op basis van inschrijftijd. Maar je kunt pas inschrijven als je 18 jaar bent. Nu is de wachttijd in Bronckhorst meer dan 7 jaar. Dus als je uit huis wilt moet je minimaal tot je 25ste wachten voordat je voor huisvesting via een woningcorporatie in aanmerking komt. Dat wil D66 Bronckhorst veranderen. Jongeren komen in aanmerking voor twee bonusjaren. Hierdoor wordt de wachttijd naar verwachting verkort tot 5 jaar.

Nu écht vaart maken met bouwen starterswoningen in de koopsector. Jongvolwassenen zorgen voor vitale kernen. Zij zijn de toekomst van onze verenigingen en gemeenschappen. Het aantal jongeren neemt helaas af. Deels omdat er minder kinderen worden geboren. Maar ook omdat jongeren na hun studie elders niet willen of kunnen terugverhuizen omdat ze hier geen woning kunnen vinden. Dus, in sneltreinvaart bouwen voor onze jongeren!

Doorstroom op de woningmarkt realiseren – seniorenwoningen bouwen. In Bronckhorst is een doorbraak nodig op de woningmarkt. Voor jongeren zijn er bijna geen betaalbare starterswoningen en gezinshuizen. Er is geen doorstroom op de woningmarkt. Senioren waarvan de kinderen al lang het huis uit zijn, willen misschien wel verhuizen maar doen dat niet vanwege gebrek aan geschikte woningen. Hierdoor ontstaat er geen natuurlijke doorstroom op de woningmarkt. Simpel omdat er geen aanbod is voor senioren die wel willen verhuizen naar een meer behapbare woning. Dat pakken we aan. We bouwen fijne levensloopbestendige woningen waar ouderen veilig, comfortabel en met plezier oud kunnen worden, dicht bij hun vertrouwde omgeving.

Aanbod van sociale huurwoningen uitbreiden. Kleinere woningen die wel rendabel zijn om te exploiteren zorgen ervoor dat ze daadwerkelijk gebouwd worden. De maximale sociale huur kunnen we op gemeentelijk niveau niet aanpassen, maar we kunnen wel ruimte maken voor alternatieven die de kosten dekken en betaalbaar zijn. Een voorbeeld zijn *tiny houses*, woningdeling, collectieve woonvormen waarbij bewoners bijvoorbeeld een tuin en andere voorzieningen delen. Denk ook aan *cohousing* – hofjes die gericht zijn op het bevorderen van gezamenlijkheid waardoor bijvoorbeeld eenzaamheid wordt bestreden of in een gezamenlijke zorgbehoefte kan worden voorzien.

Tijdelijke woningen die snel gebouwd kunnen worden en betaalbaar zijn. We hebben te maken met een acuut tekort door te weinig woningbouw de afgelopen jaren. Om snel wat lucht te creëren gaan we kijken naar de mogelijkheden om snel extra woonruimte te creëren. Door in te zetten op tijdelijke locaties met eenvoudiger circulair gebouwde woningen kan de prijs laag gehouden worden en kan speculatie met (grond)prijzen tegen worden gegaan. Denk daarbij ook aan de bouw van Prefab woningen. Deze kunnen snel en schoon gebouwd worden. Ze zijn veel betaalbaarder en sneller realiseerbaar door te werken met een digitaal planproces.

Erfdelen en woningsplitsing ruimhartig toestaan. De verwachting is dat het aantal boeren zal dalen in Nederland en dus ook in Bronckhorst. Hierdoor komt een deel van hun erven beschikbaar voor kleinschalige woningbouw. Erfdelen is niet nieuw. Het bestaat al honderden jaren. Kinderen krijgen zo de kans om dicht bij huis te zorgen voor hun ouders. Mantelzorginitiatieven kunnen zo vorm worden gegeven. Tegelijkertijd geeft het mensen ook de kans om in klein verband met elkaar samen te leven. Denk daarbij aan: af en toe samen koken & eten, burenhulp en onderhoudsactiviteiten. Familie- en mantelzorgwoningen op eigen terrein worden vergunningsvrij en belemmeringen voor hospitaverhuur worden weggehaald. D66 Bronckhorst vindt het belangrijk dat bij erfdeling nieuwe (mantelzorg)woningen goed landschappelijk en architectonisch worden ingepast.

Nieuwbouw en omvormen van bestaande gebouwen. Beide zijn nodig om vaart te maken om weer een gezonde balans te krijgen in vraag en aanbod van woningen in Bronckhorst. Om écht betaalbare woningen te realiseren is het noodzakelijk om bij nieuwbouwlocaties ook huizen toe te staan in de duurdere prijsklasse. Ook daar is vraag naar van onze eigen inwoners. Op deze wijze wordt het voor woningbouwontwikkelaars rendabel om ook goedkopere bouwprojecten vorm te geven. Niet alleen in de grote kernen zoals Zelhem, Hengelo, Vorden en Hummelo, maar ook in de kleinere kernen als Halle, Velswijk en Kranenburg door een *‘straatje erbij’*.

Voorrang aan mensen met sociale binding. D66 Bronckhorst wil dat een deel van de nieuw te bouwen woningen in eerste aanleg alleen beschikbaar komt voor mensen die hier al wonen of werken, dan wel na een recente studie elders terug willen keren naar onze regio. Wij willen dus beleid dat voorrang geeft aan mensen die een sociale binding hebben met Bronckhorst.

Zelfbewoningsplicht instellen voor nieuwe en bestaande woningen. Dit geldt voor woningen tot een verkoopprijs van de Nationale Hypotheek Garantie-grens. Hierdoor wordt prijsopdrijvende speculatie voorkomen en staan woningen niet onnodig lang leeg. Starters en doorstromers krijgen hierdoor meer kans op een passend huis. Die zelfbewoningsplicht heeft de duur van vijf jaar.

Minder regels, sneller bouwen. D66 Bronckhorst wil onder meer gebruik kunnen gaan maken van de ‘reguliere procedureregeling’. Deze duurt ongeveer 8 weken. Doorgaans is dat nu bij een normaal bestemmingsplan 6-12 maanden. Hierdoor zijn we sneller in staat om leegstaande gebouwen, winkels, maatschappelijk vastgoed om te bouwen tot bijvoorbeeld starterswoningen. Kortom snellere procedures, kortere vergunningstrajecten en minder stapeling van procedures en bezwaarrondes. Met woningbouwversnelling willen we zoveel bouwen dat vraag en aanbod weer beter in balans komen en dus de betaalbaarheid toeneemt. Hierdoor kunnen wij onze dorpen en kernen versterken en voorzieningen behouden.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor veel betere toegang tot de woningmarkt

2. VERENIGINGSLEVEN MAAKT WIE WIJ ZIJN EN ZORGT VOOR VERBINDING

Zonder ons verenigingsleven blijft vitale kernen een leeg begrip. Onze gemeente kent een grote verscheidenheid van dorpen en kernen met ieder hun eigen verhaal en bijzonderheden. Wij zien dat de leefbaarheid op plaatsen onder druk komt te staan door verschraling van voorzieningen. Daarnaast worden we met z'n allen ouder waardoor minder vrijwilligers zijn te vinden. Ons rijke verenigingsleven lijdt hieronder. Nu wordt onvoldoende integraal nagedacht en beleid gemaakt over hoe je vitale kernen écht kunt realiseren. De toekomst van een vereniging ziet er somber uit als jongeren niet kunnen instromen als bestuurslid. Daarvan is nu sprake omdat deze groep inwoners geen huis kan vinden in de buurt. Daardoor vertrekken ze vaak noodgedwongen naar plaatsen elders in het land. D66 Bronckhorst ziet deze ontwikkelingen als verschraling van de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten in onze gemeente.

Sport- en cultuurverenigingen versterken van belang om vitale kernen te realiseren. Wij stimuleren dat kinderen, jongeren, volwassenen en senioren kunnen sporten. Het zorgt voor een veerkrachtige en gezonde samenleving. Onze gemeente kent talloze muziekverenigingen, toneelclubs, mensen die zorgen dat onze kermissen en onze eigen taal levend worden gehouden. Daarop moeten we zuinig zijn. Vrijwilligers zijn belangrijk voor het in stand houden voor onze culturele- en sportvoorzieningen en het opstarten van nieuwe initiatieven. D66 Bronckhorst koestert hen. Iemand's financiële positie mag geen belemmering zijn voor meedoen. De gemeente maakt sporten en meedoen aan muziekverenigingen voor iedereen mogelijk.

Bronckhorst helpt verenigingsbestuurders met nieuwe bloeiende initiatieven. De gemeente creëert een duidelijk aanspreekpunt dat kennis van zaken heeft en in staat is voor oplossingen te zorgen waar nodig. D66 Bronckhorst vindt het van belang dat culturele- en sportverenigingen goed worden bestuurd. Tegenwoordig is daarvoor meer kennis nodig dan vroeger. Daarom willen wij dat de gemeente zorgdraagt voor cursussen die iedere bestuurder van een vereniging kan volgen. De kennis wordt hierdoor verhoogd en het brengt verenigingen met elkaar in contact zodat van elkaar kan worden geleerd. En bovendien kan dit leiden tot nieuwe initiatieven en het verzilveren van samenwerkingsmogelijkheden.

Accommodaties benutten we optimaal. Het gaat om de activiteit, niet om dat iedereen een eigen honk heeft. Wij staan voor beleid waarin verenigingen gezamenlijk afspraken maken. Een goed voorbeeld daarvan is de Omnivereniging Keijenburg.

Samenwerking verenigingsleven stevig stimuleren. Afgelopen jaren hebben wij al goede voorbeelden gezien van verenigingen die zijn gaan samenwerken om zodoende meer slagkracht te realiseren. Een goed voorbeeld is: SV Ratti uit Kranenburg samen met SV Socii uit Wichmond tot SRC '24 (Socii Ratti Combinatie '24). Anders zouden deze clubs op termijn te klein worden om voort te bestaan.

Rol van de lokale dorpshuizen versterken. In onze kernen nemen de dorpshuizen en ontmoetingsplekken een centrale plek in. Zeker in de kleinere kernen zijn die veelal de enige plekken om bij elkaar te komen. D66 Bronckhorst wil dat die ontmoetingsplekken de komende jaren een grotere rol krijgen op het gebied van leefbaarheid, ontmoeting, huisvesting verenigingen, zorg en welzijn. Het nieuwe Gemeenschapsfonds van het Rijk kan financieel helpen onze ambities daadwerkelijk te realiseren.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor het versterken van ons verenigingsleven

3. COMMUNICATIE NAAR INWONERS VERBETEREN EN PARTICIPATIE MOET BETER

De gemeente gaat zich houden aan afgesproken termijnen. Inwoners willen dat het gemeentelijk bestuur hen serieus neemt. Dat gevoel is er nu onvoldoende. Belangrijke informatie is vaak niet eenvoudig terug te vinden op de gemeentelijke website. Keuzes lijken al gemaakt voordat een gesprek met betrokken inwoners tot stand komt. Hoe en door wie dan ergens over besloten wordt is te vaak onduidelijk. Dat alles voedt gevoelens van onbehagen en als inwoner krijg je de indruk dat je geen vat hebt op je eigen woonomgeving in Bronckhorst. Tegelijkertijd hebben inwoners juist steeds meer andere informatiebronnen tot hun beschikking op basis waarvan zij mede hun oordeel vormen. D66 Bronckhorst wil dat inwoners zich voldoende serieus genomen voelen als ze contact zoeken met de gemeente. Daarom willen wij strak gaan sturen op beantwoording van onze inwoners die met vragen zitten. Doen wat je belooft als college van Burgemeester en Wethouders.

Track & Trace systeem invoeren om besluiten te volgen. In onze communicatie willen we vooruit. D66 Bronckhorst pleit voor een *'bel-me-terug-knop'* op de gemeentelijke website. Ook willen wij een *track & trace* systeem invoeren waarmee inwoners besluiten die hen direct aangaan kunnen volgen. Brieven in een begrijpelijke taal met daarin altijd een naam en telefoonnummer daarin vermeld moet vanzelfsprekend worden. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het wenselijk is.

Inwoners faciliteren met initiatieven die onze gemeenschappen beter maken. D66 Bronckhorst wil een gemeente die haar inwoners helpt om onze naoverkracht te benutten. Door elke keer te vragen: *"wat wilt u bereiken, wat kunt u daarvoor zelf doen, en waar hebt u nog ondersteuning bij nodig?"*.

De leesbaarheid van stukken verbeteren door navolgbare teksten. De informatievoorziening vanuit het college wordt sterk verbeterd. Niet alleen richting de Gemeenteraad, maar ook naar onze inwoners. Ieder jaar worden een navolgbare begroting en langere termijnvisie en begroting gepresenteerd die ook voor niet financieel onderlegde mensen goed is te lezen en te begrijpen. Ook aan de Raad voorgelegde raadsvoorstellen worden getoetst op goede leesbaarheid zonder dat alle bijlagen moet worden doorgespit. Kortom eenvoudige, menselijke taal.

Eén aanspreekpunt voor initiatiefnemers van inwoners, bedrijven en instellingen. Wij willen dat Bronckhorst onze bewoners één loket – één *gemeentelijk maatje* - aanbiedt waardoor initiatiefnemers effectiever geholpen kunnen worden. Hierdoor wordt toegang tot de gemeente laagdrempeliger en gezorgd voor helderheid en houvast.

Niet Vinken maar Vonken. D66 Bronckhorst staat voor een effectievere gemeentelijke organisatie die zegt wat zij doet, en doet wat zij zegt. Kortom: niet alleen doen wat moet, maar ook doen wat werkt, inspireert en toekomst creëert. Inwoners hebben geen inzicht in wat wordt afgevinkt van de *'te-doen-lijst'*. Het gaat dus niet alleen om *"hebben we dit gedaan: ja/nee"*. Maar ook willen vonken: ambitie, inspiratie en energie. Een gemeente die wil vernieuwen, enthousiasmeren en écht verschil wil maken voor inwoners, ondernemers en partners. Niet alleen correct en zorgvuldig besturen, maar ook ideeën laten ontstaan, samenwerking laten bruisen en beleid ontwikkelen dat mensen in beweging brengt.

Wij horen regelmatig op inspraakavonden inwoners die de gemeente aanspreken op het feit dat zij zich niet gehoord voelen met hun vragen en inzichten die zij delen. D66 Bronckhorst wil dat hier nu eens écht werk van wordt gemaakt. Daarvoor is nodig de werkcultuur wendbaar te maken aan de vraag, zonder dat het wordt: *'u roept, wij draaien'*. Aan een andere opstelling is grote behoefte bij onze inwoners.

De gemeente moet meer voelsprietten ontwikkelen om te weten wat er écht leeft in onze

gemeenschappen. De politieke sensitiviteit zien wij als D66 Bronckhorst graag toenemen binnen het gemeentehuis. Daarom willen wij dat de portefeuille *'Bedrijfsvoering'* wordt ondergebracht bij een wethouder. *'Niet Vinken maar Vonken'* moet het uitgangspunt zijn.

Gereedschapskist voor participatie ontwikkelen en inzetten. In onze gemeenschappen zit veel kennis verborgen op tal van onderwerpen. D66 Bronckhorst wil daarvan dankbaar gebruik maken. Wij zijn een groot voorstander om per onderwerp, probleem of dilemma op maat gesneden op de juiste wijze inwoners te laten participeren in het proces voordat definitieve besluiten worden genomen. Voor de bouw van een woningbouwlocatie zal dat weer anders zijn dan het realiseren van een speeltuin in de wijk. Participatie is meer dan inspraak. D66 Bronckhorst zet zich in voor een brede waaier aan participatieprocessen van meebeslissen tot inspraak. We ontwikkelen een gereedschapskist met een brede waaier aan participatiemogelijkheden. Per onderwerp pakken we het participatiemiddel, zeg maar *'het stuk gereedschap'* dat voor die klus het beste past.

Voor ieder belanghebbend onderwerp bepaalt de gemeenteraad vooraf welke vorm van participatie wordt toegepast. Over de uitkomst beslist de gemeenteraad uiteindelijk als hoogste orgaan. Daarin zitten immers de door de inwoners democratisch gekozen volksvertegenwoordigers.

Lokale ombudsman aanstellen zorgt voor minder gedoe. Door decentralisatie van overheidstaken zijn gemeenten voor steeds meer zaken verantwoordelijk geworden. Bij conflicten tussen inwoners en de gemeente kunnen mensen nu naar de nationale ombudsman of juridische stappen zetten. Voor veel mensen is dat een te hoge drempel. Daarom geeft D66 Bronckhorst inwoners die in conflict komen met de gemeente de mogelijkheid zich te melden bij een lokale onafhankelijke ombudsman. Samen met andere gemeenten in de Achterhoek wordt gekeken of hier één functionaris voor kan worden aangesteld. De gemeentelijke ombudsman is bevoegd klachten over de lokale overheid te onderzoeken en te beoordelen. Ook kan hij aan zijn oordeel een aanbeveling aan de gemeentelijke overheid koppelen om herhaling van klachten te voorkomen. De gemeentelijke ombudsman voert zijn werk onafhankelijk en onpartijdig uit en is aan niemand ondergeschikt. De gemeentelijke ombudsman wordt door de gemeenteraad benoemd voor een periode van 6 jaar (maximaal 2 keer). De taken en bevoegdheden van de gemeentelijke ombudsman zijn al vastgelegd in de Algemene Wet Bestuursrecht. De aangesloten gemeenten krijgen een aparte verordening over de gemeentelijke ombudsman.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor transparantie en betere positie inwoner

4. DOOR SAMENWERKING ECONOMISCHE KANSEN VERZILVEREN

Doorbraken voor ondernemers realiseren. D66 Bronckhorst wil zorgen voor minder regels en meer ruimte voor innovatie. Daardoor kan onze lokale economie van morgen volop bloeien. Wij maken ruimte voor groei van lokale MKB-bedrijven. Onze ondernemers zijn mede het bindmiddel van onze gemeenschappen in de gemeente Bronckhorst.

Maakindustrie versterken en industrieterreinen moderniseren. In Bronckhorst kennen we een levendige maakindustrie. Van de agro- en foodsector, timmerbedrijven, metaalbewerking tot installatiebedrijven. D66 Bronckhorst faciliteert vernieuwende bedrijven in de maakindustrie die in Bronckhorst actief willen zijn om zich verder door te ontwikkelen. Daarvoor is nodig dat het vestigingsklimaat wordt geoptimaliseerd. Het realiseren van meer en moderne toekomstbestendige industrieterreinen maakt daarvan nadrukkelijk onderdeel uit. Wij staan voor betaalbare bedrijfsterreinen die economisch rendabel en duurzaam zijn. Dus met voldoende groen, een juiste waterhuishouding én goed bereikbaar. Samen met de ondernemers willen wij dit monitoren en zo nodig aanpassen aan de eisen van nu. Hiermee willen we bereiken dat verloedering van bedrijfsterreinen wordt tegengegaan. Zo beperken we ook de kans op ondermijnende en criminele activiteiten op onze bedrijfsterreinen.

Bedrijven in de vrijetijdseconomie faciliteren om verder door te groeien. In toenemende mate weten Duitse, Belgische en natuurlijk Nederlands toeristen onze gemeente te vinden voor vrijetijd gerelateerde activiteiten zoals wandelen, fietsen, sportieve ontspanning, vakanties, horeca en wellness. Steeds meer inwoners van Bronckhorst vinden hierin hun werk. Dat juichen wij toe. Dit soort bedrijven zorgen ervoor dat ook voor de eigen inwoners er veel te doen is in onze gemeente. Dat willen we koesteren. D66 Bronckhorst denkt in kansen, niet in drempels opwerpen voor initiatieven in deze branche. Wij willen wel dat ze passend zijn en op natuurlijke wijze zijn ingebed in ons landschap en cultureel erfgoed. We verleiden toeristen een bezoek te brengen aan onze regio. Het al in gang gezette beleid versterken wij om onze aantrekkingskracht en het verdienvermogen in de vrijetijdssector te vergroten. Bij het maken van promotieplannen willen wij nadrukkelijk onze landgoedeigenaren, onze boeren en gemeenten om ons heen betrekken. D66 Bronckhorst wil geen ‘Giethoornse’ toestanden. Kwaliteit gaat boven kwantiteit. We sturen op verblijfsaccommodaties waar aantoonbaar vraag naar is.

Bronckhorst als hart van innovatieve MKB-bedrijven. Binnen onze gemeente lopen wij voorop binnen Nederland met onze innovatieve maakindustrie en toonaangevende agro- en food bedrijven. Innovatiecentrum De Marke is daar een goed voorbeeld van. We kennen bloeiende bedrijfsverenigingen. Ondernemerschap zit in ons DNA. Daar mogen we met elkaar trots op zijn. D66 Bronckhorst wil de kracht van verbanden waarin bedrijven samenwerken om tot innovaties te komen versterken. Bedrijven kunnen samen met kennisinstellingen dan nog beter werken aan vernieuwende technieken die onze toekomst mee vormgeven. Nieuwe technologieën waaronder A.I. zal zullen ook in Bronckhorst als versneller gaan werken om tot verbetering van productiemethoden te komen. Daarvoor is nodig dat personeel laagdrempelig in de buurt daarin worden bekwaamd. Samenwerking zoeken met onderwijsinstellingen die op maat gesneden cursussen aanbieden is daarbij de sleutel tot succes. De gemeente Bronckhorst ondersteunt startups die een bijdrage kunnen leveren aan onze voedselketen, duurzaamheidsambities, zorgsector en maakindustrie. Dit krijgt in onze regio vorm in de SmartHub Achterhoek. Wij willen dat de Achterhoek samen met Twente zich handhaaft als de tweede innovatieve regio van Nederland na de regio Eindhoven.

Bedrijfscontactpersonen gaan ondernemersklimaat verbeteren. D66 Bronckhorst wil bedrijfscontactpersonen een actieve rol geven. Zij zoeken ondernemers op, leggen contact en zorgen voor meer samenwerking tussen bedrijven en organisaties. Bedrijfscontactpersonen nodigen ondernemers uit om mee te denken over nieuw beleid en plannen die voor hen belangrijk zijn. Deze contactpersonen kennen de vertegenwoordigers van winkels, recreatie, horeca, agrarische bedrijven, bedrijventerreinen en de grootste werkgevers in Bronckhorst. Zij weten wat deze sectoren betekenen voor onze gemeenschappen. Zo leggen zij het verband tussen de belangen van ondernemers en de plannen van de gemeente. Ondernemers denken actief mee over de toekomst. Zo kiest de gemeente voor initiatief en samenwerking. D66 Bronckhorst gelooft dat deze werkwijze zorgt voor een inspirerend en toekomstbestendig ondernemersklimaat in onze gemeente.

Boeren duidelijk perspectief bieden op goed belegde boterham. We kennen in Bronckhorst veel ondernemende boerenfamiliebedrijven. Velen zijn nu onzeker over hun toekomst door onduidelijkheid over landelijke regels. Sommige boeren maken gebruik van de uitkoopregeling. Andere boeren kiezen voor nieuwe verdienmodellen. D66 Bronckhorst maakt zich sterk om de voedselketen zo kort mogelijk te maken. Alles vers van het land in de buurt te koop. Daarnaast geven wij boeren de kans kleinschalige kampeerfaciliteiten aan te bieden. En D66 Bronckhorst staat open voor andere vernieuwende initiatieven. Denk bijvoorbeeld aan voedselbossen, landschapsonderhoud en verbouwen van strohennep voor de bouw van woningen en bedrijven.

Versterken circulaire economie. Wie had verwacht dat bouwen met strohennep en andere landbouwproducten weer gebruikt zouden gaan worden bij de bouw van woningen? Weliswaar anders verbouwd dan vroeger maar nu met veel meer impact. Het zogenoemde biobased bouwen neemt een vlucht in Nederland mede doordat de CO2 afdruk klein is. De Achterhoek - dus ook Bronckhorst - heeft in de circulaire economie een goede uitgangspositie door zijn ligging, de ruimtelijke mogelijkheden, de arbeidsmarkt, de innovatie- en samenwerkingsverbanden van ondernemers, het landbouwareaal naast opleidingen en kennisinstellingen. Deze positie willen wij versterken en verzilveren.

Ruimte maken voor ZZP'ers. Om tal van redenen kiezen onze inwoners voor het zelfstandig ondernemerschap. Dat geeft deze mensen een gevoel van vrijheid en daarnaast is er bij bedrijven behoefte om hen tijdelijk in te kunnen huren voor een project. Als mensen ervoor kiezen om als zelfstandige aan de slag te gaan, verdwijnen hun collectieve zekerheden bijna volledig. Het is dan belangrijk dat er een hulplijn dicht bij huis is voor mensen die zo'n stap willen maken of al hebben gezet. D66 Bronckhorst wil een gemeentelijk informatiepunt versterken voor ZZP'ers die door eigen keuze of semi-gedwongen door ontslag of anderszins als zelfstandige werken. Denk bijvoorbeeld aan een netwerkplatform en werkplaatsen beschikbaar stellen waar startups een betaalbare plek krijgen zonder direct een 5-jarig contract. Dan faciliteer je ruimte om elkaar te inspireren en te ondersteunen.

Knelpunten in stroomnet aanpakken samen met netbeheerders. Voor veel ondernemers is een tekort aan stroomcapaciteit een groot probleem. D66 Bronckhorst wil dat de gemeente proactief helpt door de beschikbare energie eerlijk en slim te verdelen. We moeten als overheid en bedrijfsleven samen actief werken aan oplossingen zoals nieuwe infrastructuur, duurzame opwekking, lokale opslag, onderlinge afspraken over stroomafname en slimme energienetten. Zonder voldoende stroomcapaciteit komt de lokale economie in de knel. Dat willen wij écht zien te voorkomen.

Onderwijs ontwikkelen dat aansluit bij de lokale arbeidsmarkt. Voor onze ondernemers zijn goed onderwijs en goed opgeleide medewerkers belangrijk. D66 Bronckhorst wil dat de gemeente Bronckhorst samen met ons bedrijfsleven investeert in scholen en Leven Lang Ontwikkelen gericht op met name techniek en zorg. Met elkaar hebben wij de taak te zorgen voor goede programma's die jongeren en nieuwkomers klaarmaken voor werk bij bedrijven in Bronckhorst. Zo helpt het juiste onderwijs bedrijven vacatures te vullen en versterkt dit onze lokale economie. Ontwikkelingen gaan razendsnel. Beroepen van vandaag, bestaan mogelijk over 5 jaar niet meer. En dan is een wendbaar bedrijfsleven met wendbare medewerkers die deze veranderingen zien aankomen goed voor onze ondernemers en voor hun medewerkers. Zo houden we onze kenniseconomie, onze innovatieve maakindustrie en onze bedrijven gezond.

Achterhoeksamenwerking verder doorontwikkelen. Er wordt al goed samengewerkt binnen de Achterhoek. Maar het kan nog zoveel beter. Samen gaan we plannen maken en uitvoeren met buurgemeenten en regionale ondernemers. Plannen voor winkels, bedrijventerreinen, woningbouw en arbeidsmarkt. Zo helpen we onze lokale ondernemers beter en kunnen ze goede ideeën delen en zo de Achterhoek aantrekkelijker maken voor bedrijven. D66 Bronckhorst wil de samenwerking in onze regio versterken. Gezamenlijk hebben wij veel meer kans op extra geld vanuit de provincie, de landelijke overheid en vanuit Europa om goede bedrijfsinitiatieven van de grond te krijgen.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor economie die meer is dan de som der delen

5. VERSTERKEN BEREIKBAARHEID EN VERHOGEN VEILIGHEID VAN WEGEN

Goede bereikbaarheid is van het grootste belang voor Bronckhorst. Dit is zeer bepalend voor het succesvol realiseren van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, winkels, startups en bedrijven in de vrijetijdsector. In zo'n grote gemeente qua grondoppervlak met 44 kernen blijft de auto belangrijk. De uitstoot van fossiele brandstof zal per jaar verminderen doordat onze inwoners een veel zuinigere hybride of volledig elektrische auto aanschaffen. Bereikbaarheid is binnen afzienbare tijd niet enkel een vraag naar wegen, maar ook de vraag naar laadpalen. Met die laadpalen wil D66 Bronckhorst voortvarend aan de gang gaan. Meer laadpalen zijn nodig om aan de vraag te voldoen. Niet enkel voor personenauto's maar ook voor het groeiend aantal elektrische vrachtauto's die hier geproduceerde producten naar afzetmarkten kunnen vervoeren.

Een heldere indeling van onze wegen is noodzaak. Veel wegen en straten in Bronckhorst worden gebruikt door zowel auto's als door fietsers en andere tweewielige voertuigen als motors, scooters en fatbikers. Niet zelden ontstaan gevaarlijke situaties op die wegen waar niet duidelijk is wie waar mag rijden. Dat leidt tot ongelukken. Soms klein, soms met grote gevolgen. Deze situatie vraagt om oplossingen nu steeds meer mensen van ons wegen- en fietspadennet gebruikmaken. D66 Bronckhorst staat voor wegen tussen kernen waar met de auto 60 km per uur kan worden gereden. Deze zijn altijd voorzien van twee rode fietsstroken. Een FIETS-symbool zorgt ervoor dat de strook ook wettelijke status heeft. Dit geldt niet wanneer sprake is van een vrijliggend fietspad. De provinciale wegen blijven 80 kilometer per uur, tenzij 60 kilometer per uur is vereist vanwege de veiligheid.

Knelpunt Dorpsstraat Laag Keppel nu écht oplossen. De provinciale weg dwars door Laag-Keppel is al te lang onderwerp van discussie die steeds onaangener wordt. De mensen die aan deze weg wonen, zagen tot voor kort, dag in, dag uit, voor hun voorkeur doorgaand verkeer voorbijrazen. Deze weg is ooit neergelegd in een tijd ver voordat zoveel mensen zelfstandig over een auto konden beschikken. Daardoor is deze doorgaande weg niet meer van deze tijd. D66 Bronckhorst wil dat de provincie dat gaat onderkennen. Dat wordt mede ingegeven doordat Doetinchem gaat uitbreiden met nieuwe woonwijken waardoor de intensiteit van verkeer nog verder zal toenemen. Daarvan mag de gemeente Bronckhorst niet het slachtoffer worden. De gemeente neemt hierin een sturende rol. Voor de Dorpsstraat in Laag-Keppel willen wij komen tot een lange termijn optie. D66 Bronckhorst wil de lobby fiks versterken voor het doortrekken van het Slikstraat-tracé. Een rondweg om Laag-Keppel heen. Op die wijze kan in de toekomst de Dorpsstraat ontlast worden van de huidige verkeersproblematiek. Maar de korte termijn vraagt ook om een oplossing. Daarom zetten we ons in om de weg open te houden voor éénrichtingsverkeer gelijk aan de wens van de inwoners die aan deze straat wonen.

Openbaar vervoer veranderen en verbeteren. D66 Bronckhorst voorziet grote veranderingen in de ontwikkeling van het openbaar vervoer. Nieuwe vormen van vervoer zijn aan het ontstaan. Apps op onze mobiele telefoon maken het mogelijk om vervoer op maat te realiseren. Door de opkomst van elektrische auto's - (op termijn) de opkomst van zelfs zelfsturende auto's - worden we minder afhankelijk van individueel autobezit. Deelauto's gaan een grotere rol spelen in ons leven. De gemeente neemt hierin een faciliterende rol. Daarbij hoort ook dat ons wegennet wordt voorzien van verkeersborden en -tekens op basis waarvan de nieuwste elektrische voertuigen vrijwel zelfstandig kunnen rijden.

Elektrische fiets belangrijk maken in onze vervoersbehoefte-mix. De elektrische fiets stelt veel mensen in staat om voor de fiets te kiezen. Ook voor langere afstanden. D66 Bronckhorst wil dat er veel meer oplaadpunten beschikbaar komen. Wij willen veilige fietsroutes realiseren naar bijvoorbeeld OV-knooppunten, onderwijsinstellingen, kinderopvang, sportvoorzieningen en recreatiegebieden, zodat jongeren en ouderen zelfstandig kunnen komen en gaan.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor versterken veilige bereikbaarheid

6. DUURZAME ENERGIE VAN, VOOR EN DOOR INWONERS BRONCKHORST

Energietransitie voor écht iedereen betaalbaar maken. Dat is wat D66 Bronckhorst nastreeft. Binnen onze gemeente zijn al meer dan 700 huishoudens niet meer in staat hun bovengemiddeld zeer hoge energierekening te betalen. Tijd om onafhankelijker te worden van de grote energiemaatschappijen. Wij willen het heft in eigen handen nemen om energie betaalbaar te houden. Daarnaast kunnen wij de noodzakelijke energietransitie voor inwoners betaalbaar maken door energie *van, voor en door* Bronckhorst. De Bronckhorst Energie coöperatie speelt daarin een wezenlijke rol.

Werk maken van Bronckhorst Energie coöperatie. Wij willen hier opwekken wat wij in onze woningen, winkels, voorzieningen en auto's zelf gebruiken. Daarmee voorkomen we dat winsten en subsidies weglekken. Lusten en lasten in balans! Dat is vooral van belang bij grootschalige opwek van elektriciteit. Oftewel: bij windmolens, zonneparken en omzetten van elektriciteit in waterstof. In andere gemeenten wordt al gewerkt met lokale coöperaties die specialisten in dienst hebben. Recent is het lokale initiatief Bronckhorst Energie gestart. Zij willen zorgen dat de leden van de coöperatie voor betaalbare prijzen energie krijgen. En daarnaast dat wat aan verdiensten overblijft terugvloeit in onze lokale gemeenschappen. Hierdoor wordt o.a. de toekomst van ons verenigingsleven en andere lokale initiatieven gegarandeerd. Energie *van, voor en door* Bronckhorst mede geëxploiteerd door de Bronckhorst Energie coöperatie, kan op grote steun rekenen van D66 Bronckhorst.

Meehelpen om energieverbruik te verminderen. Het verduurzamen van de woning is niet voor iedereen betaalbaar of heeft dat in eigen hand. Bijvoorbeeld omdat iemand geen eigenaar is maar huurder of omdat er te weinig geld is om te investeren. Een steeds grotere groep bewoners komt daardoor in financiële problemen. Mensen leven in een slecht geïsoleerd huis met een hoge energierekening in combinatie met een relatief laag inkomen. Hierdoor ontstaat energie-armoede. Dan is inzicht geven en goed advies noodzakelijk. We zetten dat al in gang gezette offensief door met energie-coaches. Mensen met een kleine portemonnee worden mede met van inzet van extra voorziene Rijksmiddelen gericht ondersteunt om energiekosten te verlagen en de energietransitie te versnellen.

Onder begeleiding/toezicht zelf isoleren met subsidie. Isolatie levert dé eerste winst op. D66 Bronckhorst zet stevig in op energiebesparing en dus ook het isoleren van onze woningen. De schoonste en goedkoopste energie is de energie die we niet gebruiken! Veel van onze inwoners zijn handig genoeg om met minimale begeleiding zelf hun woning te isoleren. De huidige subsidieregelingen verplichten uitbesteden van het werk om voor de (volledige) subsidie in aanmerking te komen. Dit drijft de prijzen op in een tijd met een tekort aan arbeid in de bouwsector. Door het zelf te mogen doen met enige begeleiding en toezicht/controle geeft dit meer ruimte voor mensen die wel de kwaliteiten hebben, maar niet de financiële middelen.

Individueel en collectief verduurzamen zijn nodig. We kijken goed welke collectieve aanpak mogelijk is. Op buurtniveau zijn andere oplossingen mogelijk en optimaal dan op het niveau van de individuele woning. Via die collectieve aanpak zorgen we er ook voor dat iedereen mee kan doen. Van belang is dat mensen zowel technisch als financieel worden ontzorgd door de gemeente. De collectieve aanpak is er één voor de lange termijn. Daarom willen we snel een aanpak realiseren voor huishoudens die nu in energie-armoede leven. Schuldhulpmaatjes en energiecoaches ondersteunen deze mensen hierbij. In de aanpak per buurt gaan we door met de ingezette weg en dus met onze inwoners in gesprek: *wat leeft er in hun buurt? Wat zijn voor hen de voorwaarden om bezig te kunnen gaan met verduurzaming?*

Grootschalige opwek energie is noodzakelijk om betaalbare energie te produceren. Om voor iedereen goedkopere elektriciteit te realiseren zijn 4-6 windmolens nodig. Verspreide plaatsing van windmolens door de gehele gemeente Bronckhorst heen is geen optie voor D66 Bronckhorst. Hierdoor stijgen de kosten en dus de prijs van energie. Wij houden vast aan het raadsbesluit: plaatsing nabij Eldrik. De Raad van State uitspraak van juni 2021 is leidend voor D66 Bronckhorst. Voor nieuwe vergunningen moeten eerst de normen voor windmolens opnieuw worden vastgesteld. Dit is dan ook het moment om naar de meetmethodes van laagfrequent geluid te kijken. Hierdoor kan een beter beeld ontstaan van gezondheidsklachten zoals een slechte nachtrust die sommige mensen ervaren. Tot die tijd gaat het plannen wel door. Maar we wachten af of de onderzoeken groen licht geven voor het daadwerkelijk realiseren van windmolens. Direct omwonenden betrekken we vanzelfsprekend bij het realiseren van deze windmolens.

Kleinschalige kernenergie is geen optie voor Bronckhorst want onbetaalbaar. Er zijn in Bronckhorst mensen en politici die zeggen: *“laten we overwegen om een kleine kernreactor te plaatsen binnen onze gemeente. Dan hoeven er geen windmolens geplaatst worden”* D66 Bronckhorst vindt dat wensdenken. Zo’n kleine kerncentrale werkt nog nergens in de wereld en bestaat vooral enkel op de tekentafel. De kosten ervan worden momenteel al geraamd op tussen 100 miljoen Euro en 3 miljard Euro. Er zijn al geen financiers (banken, energieleveranciers, investeringsmaatschappijen) te vinden voor grote kerncentrales zoals in Borssele, dus laat staan voor een kleine minder effectieve kerncentrale in Bronckhorst. Daarnaast is er veel ruimte nodig voor zo’n kleine kerncentrale en zal die vanwege het koelwater, enkel aan de IJssel of Oude IJssel geplaatst kunnen worden. Kortom zo’n kleine kernreactor is totaal onhaalbaar en daardoor niet gewenst voor de energievoorziening van onze inwoners. D66 Bronckhorst is wel voorstander van de bouw van grote kerncentrales in Nederland. Daarvoor trekt het Rijk al geld voor uit.

Kleine windmolens van ongeveer 20 meter hoog bieden geen soelaas. Berekeningen laten zien dat er minimaal 4000 van die molens nodig zouden zijn om te voldoen aan al gemaakte afspraken met de provincie Gelderland en het Rijk. Per vierkante kilometer zouden 17 van die windmolens geplaatst moeten worden binnen de gemeentegrenzen van Bronckhorst. Ze maken veel lawaai en zijn bovendien een hakselmolen voor vogels en vleermuizen. Kortom kleine windmolens komen ons welzijn en de natuur niet ten goede. Los nog van het feit dat de benodigde aanleg van allerlei faciliteiten nodig zijn om de opgeleverde stroom goed te verdelen. En dat kost alles bijeen zoveel geld dat dit sterk kostenverhogend werkt voor de elektriciteitsprijs.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor energie van, voor en door Bronckhorst

7. GOEDE ZORG HOUDBAAR EN BETAALBAAR HOUDEN

Zorg op maat en zoveel mogelijk thuis. De hulpvraag van de inwoner staat voorop. Ondersteuning en zorg organiseren wij het liefst in de eigen omgeving. Dit vraagt om zelfstandige professionals, die zelf aan zet zijn en goed zicht hebben op eventueel benodigde specialistische zorg. We gaan uit van de zorg die mensen nodig hebben en niet of iemand volgens de regeltjes net wél of nét niet zorg mag krijgen. D66 Bronckhorst zet in op kortere lijnen en waar mogelijk ondersteuning van nieuwe technologieën. Hierdoor ontstaat meer tijd voor persoonlijke contactmomenten tussen zorgverlener en de inwoner die zorg nodig heeft.

Preventie staat centraal. Een goede gezondheid maakt het leven fijner en makkelijker. Gezondheid begint altijd buiten de spreekkamer. In een leuke buurt, met fijne activiteiten. Erbij horen, een fijn huis en genoeg geld om rond te komen. Daarom willen wij overal aandacht hebben voor gezondheid. Dus niet alleen in de zorg. Bestaanszekerheid realiseren geeft mensen minder stress. Zij maken dan gezondere keuzes. Hierdoor wordt de kans verminderd op chronische ziektes. We investeren in een groene buurt, in plekken waar je elkaar kunt ontmoeten. Preventie loont. Mensen blijven fitter en energiever als je hen de mogelijkheid geeft om elkaar tot op hoge leeftijd te kunnen blijven ontmoeten. We worden steeds ouder. Daardoor is de kans groot dat de zorgvraag in de toekomst groter wordt. Een mens staat niet alleen maar maakt deel uit van een gemeenschap. Wij benaderen onze inwoners vanuit positieve gezondheid. Dat houdt in dat wij denken en willen handelen vanuit wat inwoners wél kunnen.

We kijken hier niet náár elkaar, maar wel naar elkaar óm. Inwoners die actief kunnen blijven binnen ons rijke verenigingsleven houden het gevoel dat zij 'erbij horen' en dus dat zij zich beter voelen. De gemeente ontwikkelt een visie op gezondheid en preventie vanuit onze naaberkracht.

Bewustwording bij kwetsbare ouderen realiseren. Denk vandaag na over morgen. Ouderen die zich nu nog gezond voelen willen wij bewustmaken van *'dat wat nu is, morgen anders kan zijn'*. De gemeente speelt hierin een belangrijke rol. Zij is verantwoordelijk voor de juiste zorg en de betaalbaarheid van het lokale zorgstelsel. Het helpt dan om met kwetsbare inwoners op tijd het gesprek aan te gaan en met elkaar na te denken over alternatieve woonvormen met de juiste voorzieningen in de nabijheid. Zelfstandig blijven wonen blijft natuurlijk mogelijk. We laten iedereen vrij en niemand vallen.

Samen zelfredzaamheid blijven stimuleren. Er is meer nodig dan alleen hulp en ondersteuning bieden als dat nodig is. Het gaat om het creëren van een straat, buurt of wijk, waarin iedereen kan meedoen en zich gesteund voelt. 'De Kei' in Steenderen is daarvan een mooi voorbeeld. Het is het besef dat we als gemeenschap sterker zijn dan als individu. We streven naar zorgzame buurten en tegelijkertijd de druk op de ouderenzorg te verminderen. Nodig vanwege afname van het aantal mensen dat professioneel werkzaam is als zorgverlener in onze gemeente.

Woonzorgbuurten houden goede ouderenzorg houdbaar en betaalbaar. Binnen de Achterhoek werken momenteel 26.500 mensen in de zorg en welzijn. De voorspellingen laten zien dat er in 2031 nog meer werknemers nodig zijn: 34.000. Nu al ontstaat komende jaren een tekort van 5500 zorgverleners. Die tendens zal zich doorzetten. Dat dwingt ons om na te denken over intensieve zorg aan senioren. Deze wil D66 Bronckhorst graag haalbaar en betaalbaar houden. Dat gaat niet lukken als wij doorgaan met wat we nu doen. Het creëren van woonzorgbuurten zorgt ervoor dat ouderen die daar gaan wonen beter geholpen kunnen worden. Per slot van rekening heeft een professionele zorgverlener dan veel minder reistijd nodig om van de ene zorgbehoevende naar de andere te gaan in onze uitgestrekte gemeente met

44 kernen. Er ontstaat hierdoor effectievere en betere zorg. Minder zorgverleners zijn dan nodig voor op maat gesneden zorg aan huis te verlenen. Hierdoor blijft goede zorg houdbaar en betaalbaar. Een zorgzame buurt waar mensen naar elkaar omkijken is eigenlijk de doorvertaling van de traditionele verzorgingshuizen. Het project *'de buurt als ecosysteem'* dat in Vorden loopt is hiervan een goed voorbeeld. Daarbij staat het thema *'toekomstig wonen en zorg'* centraal. Het project richt zich op de transformatie naar een maatschappelijk zorgsysteem. Doel is om zorg dichtbij te organiseren, met de mens centraal en vanuit samenwerking tussen professionele zorgverleners en een sociaal netwerk.

Jeugdzorg anders vormgeven door vroegsignalering. D66 Bronckhorst ziet het gezin – in welke vorm dan ook – als de belangrijkste sociale eenheid waarin kinderen zich veilig moeten voelen. Door tijdige signalering, gemeenschappelijke inzet op preventie en waar nodig professionele gezinshulp worden mogelijke uithuisplaatsingen voorkomen. Hierdoor blijft goede jeugdzorg houdbaar en betaalbaar.

Adviezen van jongeren en kinderen nemen wij serieus. D66 Bronckhorst heeft van de JAR (Jongeren Advies Raad) vernomen dat pesten een groot probleem is onder de jeugd. Dat komt zowel fysiek voor als ook via de socialmedia. Pesten hoort niet in Bronckhorst thuis. Wij maken ons hard voor een lokale bewustzijns campagne om dit wangedrag te voorkomen. Als lokaal geaarde partij zijn wij gecharmeerd van een idee dat voortkwam uit *'Groep 8 aan de Macht'*: een *'babbelbankje'*. Bedoeld voor kinderen en jongeren om elkaar te ontmoeten en daardoor tegelijkertijd gevoelens van eenzaamheid te kunnen voorkomen.

De gemeente heeft een belangrijke verantwoordelijkheid bij de voorlichting over pesten, seksuele gezondheid, femicide, maar ook over alcohol en drugs. Dat wil niet zeggen dat de gemeente dit allemaal zelf gaat doen. Maar wel dat zij zorgdraagt dat dit gebeurt in een voor iedereen veilige sfeer.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor zorg die nu houdbaar is en in de toekomst

8. SOCIAAL BELEID VERBETEREN EN PERSPECTIEF BIEDEN

Terugdringen armoede krijgt hoge prioriteit. De boodschappen worden steeds duurder. De energierekening wordt per jaar hoger. En ga zo maar door. Veel mensen hebben aan het eind van hun besteedbaar inkomen nog een stukje maand over. Bijvoorbeeld van de 15.700 huishoudens in Bronckhorst kampen 700 huishoudens met energie-armoede. Voor hen is simpelweg de rekening te hoog. Daardoor kunnen zij ook niet investeren in energiebesparende maatregelen en komen daardoor in een vicieuze cirkel terecht. D66 Bronckhorst wil bij lokale regelingen daarmee rekening houden. Wij willen een geleidelijk afbouwende schaal en geen scherpe inkomensgrens als mensen nét meer gaan verdienen dan de grens toelaat. Door vroegtijdige signalering krijg je meer zicht op mensen die met schuldenproblematiek te maken hebben. Daardoor kunnen hogere schulden worden voorkomen en later dus duurdere maatschappelijke kosten – denk daarbij aan zorgkosten.

Meer financiële armslag voor mensen in de bijstand. Wij willen bijzondere bijstand mogelijk maken voor mensen met een inkomen tot 130% van het wettelijk minimumloon. Deze aanvulling helpt mensen onverwachte en of extra uitgaven te betalen zoals medische kosten, kosten m.b.t. aanschaf hulpmiddelen, de eigen bijdrage schuldhelpverlening, de kinderopvang en een tegemoetkoming eigen risico zorgverzekering. In urgente schrijnende situaties willen wij maatwerk leveren en deze norm opplussen naar 140%. De witgoedregeling handhaven wij voor schrijnende gevallen

Bijverdienen en de bijstand. Wij willen het aantrekkelijker maken voor mensen in een uitkering om (in deeltijd) te gaan werken. We kiezen ervoor de vrijlatingsregeling vast te stellen op 450 Euro per maand. Op deze wijze houden mensen in een uitkering meer geld over voor de boodschappen. Daarnaast kan dan worden gespaard voor onverwachte uitgaven en zullen inwoners minder financiële problemen krijgen. Wij doen dit ook om voor hen de kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren. Het is goed voor het CV en om werkervaring op te doen. Dit alles kan uiteindelijk leiden tot uitstroom uit een uitkering. Daar vaart iedereen wel bij. Minder stress betekent minder gezondheidsklachten en dus minder zorgkosten.

Perspectief nodig voor (jonge) nieuwkomers. Binnen De Achterhoek zijn afspraken gemaakt over de opvang van vluchtelingen. Deze opvang wordt betaald door de Rijksoverheid. Iedere gemeente in de Achterhoek doet datgeen waarmee ze de meeste ervaring mee heeft. Naoberschap in onze regio. Zo neemt bijvoorbeeld Winterswijk de regie over 500 asielzoekers die tijdelijk verblijven in een AZC.

Bronckhorst heeft ervaring in het opvangen van Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen. Dat zijn minderjarigen die alleen zijn gevlucht en in Nederland asiel aanvragen. Bronckhorst vangt deze groep al jaren enige tijd op in accommodaties op camping de Betteld. Dat houdt op. Deze amv'ers zullen komende jaren tijdelijk worden gehuisvest in Hengelo en in Vorden. Net als voor iedere jongere geldt ook voor deze groep dat zonder perspectief deze zich gaat vervelen. Een duidelijke dagindeling voorkomt dat. Dat doen we bijvoorbeeld door het realiseren van onderwijs van Nederlandse les op de ISK-school in Vorden. Perspectief ontstaat verder door nieuwkomers de mogelijkheid te geven om een stage te kunnen laten doen bij organisaties en bedrijven. En door te sporten bij onze verenigingen. Daardoor krijgen deze jongeren de kans om sneller en beter deel te gaan uitmaken van onze gemeenschappen.

We houden vast aan de eerder in de gemeenteraad vastgestelde kaders rondom de komst van amv'ers. Dat houdt kortweg in dat de sociale veiligheid van eenieder scherp in de gaten wordt gehouden en zo nodig wordt ingegrepen wanneer deze in het geding komt.

Goede integratie van nieuwkomers zorgt voor broodnodige arbeidskrachten. Voor zowel gevluchte Oekraïners als voor vluchtelingen die vanuit elders in de wereld hier terecht zijn gekomen geldt dat zij zo snel mogelijk de Nederlandse taal moeten leren. Dat geeft niet alleen de vluchtelingen houvast maar ook onze gemeenschappen. Zo kunnen we maximaal gebruik maken van elkaars kennis, capaciteiten en talenten. Nieuwkomers zal Bronckhorst in de toekomst hard nodig hebben in de zorg en andere sectoren om vacatures die zullen gaan ontstaan en er al zijn te kunnen invullen. Vooralsnog neemt het aantal werkenden af binnen onze gemeente door de dubbele vergrijzing van onze bevolking; onze inwoners worden ouder en het aantal ouderen neemt toe.

Integratie begint op dag één met cursussen: naast Nederlands ook met waardevolle vakken, zoals ondernemerschap, digitale vaardigheden en Engels. Deze cursussen zijn ook toegankelijk voor mensen uit de buurt: mensen die zij aan zij trainingen volgen leren elkaar beter kennen. Dan blijkt vanzelf dat we allemaal mensen zijn met dezelfde wensen om samen verder te komen. En kunnen we onze naoberschap cultuur overbrengen naar anderen. Vaak blijkt in de praktijk dat we daarin dan vaak niet veel verschillen met nieuwkomers in Bronckhorst.

Iedereen gelijke kansen. Wij willen dat iedereen in Bronckhorst wordt gezien, meetelt en een eerlijk toekomstperspectief krijgt. Dat geldt voor onze huidige inwoners, maar ook voor nieuwkomers zoals arbeidsmigranten en vluchtelingen, die ieder hun eigen achtergrond en verhaal hebben.

We hechten aan een samenleving waarin we elkaar ruimte geven, maar óók samen zorgen voor veiligheid en leefbaarheid. Daarom willen we grip houden op de komst en begeleiding van Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen, zodat opvang zorgvuldig, beheersbaar en goed georganiseerd verloopt — in het belang van zowel hen als onze dorpen.

Particuliere initiatieven van inwoners, verenigingen, kerken, burens en andere maatschappelijke organisaties die zich inzetten om mensen te helpen en erbij te betrekken, kunnen rekenen op onze steun. Samen maken we Bronckhorst sterker en zorgzamer.

Kunnen meedoen is vanzelfsprekend voor iedereen. Wij staan voor een samenleving binnen Bronckhorst waarin ongeacht je afkomst, je seksuele geaardheid, je religie, je levensfilosofie, neurodiversiteit, wel of niet zichtbaar gehandicapt, jij jezelf kunt zijn en mee kan doen binnen onze gemeenschappen, verenigingen en al die andere plekken waar je mensen ontmoet. Veilig en vertrouwd. Daarbij hoort ook vanzelfsprekend dat publieke voorzieningen zonder fysieke drempels makkelijk toegankelijk moeten zijn. Kortom wij streven een inclusieve gemeente Bronckhorst na.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor perspectief bieden aan onze inwoners

9. NATUUR, LANDSCHAP EN LANDBOUW aanpassen vanwege KLIMAATVERANDERING

Coulisselandschap terugbrengen en beter watermanagement realiseren. Vanuit heel Nederland willen mensen ons coulisselandschap zien. Het is geen natuurpark met een hek eromheen. Dat maakt het mede zo bijzonder. Niet iedereen realiseert zich dat het landschap zo is geworden omdat er boeren waren en gelukkig nog steeds zijn.

Waar boeren met grote stukken land stoppen willen we samen met partners zoals de provincie het coulisselandschap herstellen en vergroten. Hierdoor bereiken we dat het natuurschoon wat onze gemeente zo kenmerkt verder wordt versterkt. Zo moet de gemeente Bronckhorst niet alleen binnen de eigen grenzen werken aan een sterk en samenhangend netwerk van groen (ecologische zones) en water (watergangen, beken, leegtes), maar dit ook afstemmen met gebieden en plannen van buurgemeenten.

In ons landschap leggen we bewust waterbuffers aan. Hier wordt dan regenwater opgevangen en verzameld. Zo voorkomen we wateroverlast langs onze beken en rivieren. Bovendien kunnen we droge periodes beter overbruggen. Als voorbeeld van dit soort plannen dient landgoed 't Medler nabij Kranenburg. Hier is het grondwater verhoogd. De Baakse Beek is ondieper en ruimer gemaakt waardoor deze minder grondwater afvoert. De beek heeft op het landgoed zijn eigen weg gezocht waardoor de beek weer meanderend door het landschap is gaan lopen. D66 Bronckhorst vindt dit een goed voorbeeld van waar versterken van natuurschoon hand in hand gaat met beter watermanagement in onze gemeente.

Wij willen het versterken van houtwallen en andere landschapselementen sterk aanmoedigen. Dit zorgt voor biodiversiteit. Daarnaast wordt hierdoor neerslag beter vastgehouden. Tussengelegen percelen worden dan minder kwetsbaar voor weersextremen. Dus houtwallen kunnen dan zelfs kostenbesparend worden voor onze boeren.

Kringlooplandbouw stimuleren. We kennen in Bronckhorst veel agrarische familiebedrijven. Zij zorgen voor onze voedselproductie. D66 Bronckhorst wil hen stimuleren om de overgang te maken van intensieve landbouw naar kringlooplandbouw. Dit doen we bijvoorbeeld door boeren te faciliteren die binnen zeven jaar hun verdienmodel willen omvormen tot een boerenbedrijf dat een Beter Leven Keurmerk met bij voorkeur drie, maar minstens twee sterren verdient. Vanuit de Achterhoek maken wij ons sterk voor een pilot (met steun van de provincie) in onze gemeente om dit mogelijk te maken. Deze omvorming vraagt om hulp van overheden omdat het vooral een financieringsvraagstuk is. Verder ondersteunen wij nieuwe vormen van voedselproductie zoals voedselcoöperaties. Belemmeringen voor dit soort ontwikkelingen wil D66 Bronckhorst minimaliseren.

Goede verdienmodellen in samenspraak met onze boeren realiseren. Wij willen dat boerenbedrijven zich kunnen verbreden met natuurbeheer, zorgfuncties, recreatie en kleinschalige horeca. Hierdoor ontstaan nieuwe verbindingen. Bijvoorbeeld met schoolprojecten, koken bij de boer en andere vernieuwende concepten. Wij willen boeren aanmoedigen en belonen om delen van hun land op te waarderen tot natuur en daar dus aan natuurbeheer doen. Op die wijze verrichten zij 'ecosysteemdiensten' voor ons als gehele samenleving. Daarvoor verdienen zij een passende vergoeding vanuit Rijk of provincie. Wij willen dat de gemeente zich hiervoor hard maakt.

Ons landschap kleurrijker maken met meer leven erin door biodiversiteit. Geen groene steppes meer in onze gemeente. Het beheer van groen in onze gemeente mag best iets 'rommeliger' zijn. Meer verschillende bloemen en planten die een grote diversiteit van vlinders, insecten en andere dieren

aantrekt. D66 Bronckhorst wil boeren faciliteren met het afbouwen van bestrijdingsmiddelengebruik. Daardoor zal onze bodem- en waterkwaliteit beter worden. Biodiversiteit willen wij overal versterken: van wegbermen tot parkjes, op bedrijventerreinen en bij de inrichting van woonwijken.

Enkel biologisch teelt van bloemgewassen toestaan. D66 Bronckhorst wil voorkomen dat niet-biologisch geteelde bol- en knolgewassen en snijbloemen als lelies zich nog verder uitbreiden binnen onze gemeente. Deze teelt veroorzaakt vervuild grondwater. Daarnaast brengt het de volksgezondheid in gevaar, zo is vastgesteld. Niet-biologische telers maken gebruik van grote dosissen onkruidgewasbestrijdingsmiddelen die niet van biologische aard zijn. En dat is slecht voor mens en natuur. Ook gemeenten als Lochem, Hof van Twente en Friese Meren gaan deze niet-biologische teelt weren.

Beter waterbeheer realiseren in onze gemeenschappen. In onze dorpen en gemeenschappen leggen we bewust waterbuffers aan. Regenwater kan dan worden opgevangen en verzameld. Zo voorkomen we wateroverlast. Tegelijkertijd vergroten we de kans dat in droge periodes het grondwaterpeil voldoende blijft om uitdroging te voorkomen van grond en dus van planten. In onze dorpen en gemeenschappen leggen we bewust waterbuffers aan.

Een stop op geitenhouderijen. In een recent onderzoek van de gezondheidsraad is onomstotelijk vastgesteld dat geitenhouderijen de gezondheid aantasten van mensen die wonen binnen een straal van 1000 meter. Ook toekomstige woningbouw komt daardoor in de knel. We willen inzetten op een stevige lobby naar de Rijksoverheid om met passende oplossingen te komen.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor versterking van de natuur en de biodiversiteit

10. VOORTVAREND AAN DE SLAG MET VERBETEREN CULTUUR- EN MEDIABELEID

Levendigheid in al onze kernen creëren. D66 Bronckhorst staat voor een breed en toegankelijk cultuuraanbod, voor alle inwoners. Voor alle doelgroepen dient er iets te zijn: van film tot club, van spectaculaire experimentele evenementen tot in stand houden van de cultuur die de Achterhoek zo kenmerkt met kermissen, midwinterhoornblazers en vogelschieten. Dat culturele aanbod kunnen we alleen samen met onze inwoners en ondernemers ontwikkelen.

Evenementen zorgen voor plezier en brengen mensen samen. Als grote plattelandsgemeente met initiatiefrijke mensen is Bronckhorst bij uitstek de plaats waar je een veelvoud aan evenementen kunt organiseren. Festivals, initiatieven van inwoners, buurt en dorpsfeesten zorgen ervoor dat Bronckhorst een leuke en gezellige gemeente blijft waarin altijd iets is te beleven. Muziek en culturele evenementen kunnen rekenen op een warm welkom. D66 Bronckhorst staat voor een gemeente die meedenkt met initiatiefnemers en denkt in mogelijkheden. Wij zien evenementen als een echte verrijking van ons welzijn. Het maakt de gemeente op zijn tijd bruisend en bloeiend.

De toename van vrije tijd stimuleert de vrijetijdseconomie. Voorbeelden daarvan zijn de festivalondernemers, de horeca en hotels, campings, zaaleigenaren en mensen die met relatief kleine culturele initiatieven *'kraak en smaak'* brengen in onze gemeente. D66 Bronckhorst wil zorgen dat die creatieve ondernemers een grotere rol gaat spelen in onze economie. Hierdoor wordt tegelijkertijd het vestigingsklimaat van de gehele gemeente verstevigd.

Lokale Media versterken onze democratie in Bronckhorst. D66 Bronckhorst heeft de ambitie om onze lokale publieke media te versterken. Laagdrempelige onafhankelijke lokale media die voor iedereen gratis toegankelijk is. Kortom geen lokaal nieuws achter een betaalmuur. Goede journalistiek versterkt de lokale democratie en onze eigen cultuur. Zij is de *'luis in de pels'* van de lokale politiek door kritisch te zijn waar moet en informerend te zijn waar kan. Daarvoor is een evenwichtige solide lange termijn financiering nodig om verdere professionalisering te realiseren.

Rol van onze bibliotheken versterken. De bieb kan zoveel meer zijn dan een onmisbare plek voor lezen, leren en digitale vaardigheden ontwikkelen. Bibliotheken spelen een sleutelrol in ontwikkeling en gelijke kansen. Ze kunnen ook gaan dienen als plek voor debat en ontmoeting, waar inwoners zich kunnen verdiepen in maatschappelijke thema's en hun stem kunnen laten horen of zich laten inspireren door een boeiende spreker.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor meer cultuur en betere lokale media

11. FINANCIËN BLIJVEN ONDER CONTROLE NA FIKSE KORTING RIKSBIJDRAGE

Door minder bijdragen vanuit Den Haag ontstaat nieuwe realiteit. D66 Bronckhorst staat voor het eerlijke verhaal. Wensdenken kan niet langer aan de orde zijn. Momenteel is voor Nederlandse gemeenten de gemiddelde ombuiging waarvoor zij staan 25 Euro per inwoner. In Bronckhorst is dat 100 Euro. Wij ontkomen dan ook niet aan forse keuzes te maken. Dat de ombuiging bij ons aanmerkelijk hoger uitvalt is niet vreemd.

Bronckhorst staat wat betreft grondoppervlakte in de top 3 van grootste gemeenten in Nederland. Onze gemeente kent 44 kernen en 36.000 inwoners. Vanwege de spreiding van die 44 kernen in een groot gebied hebben wij daardoor tal van voorzieningen. Denk daarbij aan sportverenigingen, dorpshuizen en bijvoorbeeld 5 zwembaden. Daarnaast wonen er relatief veel ouderen in onze gemeente met niet zelden een zorgvraag en leven er relatief weinig jongeren in Bronckhorst.

Voor ongeveer 70% van het beschikbare budget is Bronckhorst afhankelijk van de Rijksbijdragen. En die bijdragen worden substantieel minder komende jaren. Het Rijk gaat veel meer geld uitgeven aan defensie om onze veiligheid in Nederland te garanderen.

Bronckhorst kent één van de hoogste besteedbare inkomens per huishouden in de provincie Gelderland. We zijn dus een welvarende gemeente. De gemiddelde gemeentelijke woonlasten (OZB en de riool- en afvalstoffenheffing) zijn in onze gemeente passend voor de tijd. Maar die verandert. Voor D66 Bronckhorst is de *'OZB -knop'* een mogelijk middel om meer inkomen te genereren zodat onze voorzieningen op gelijkwaardig niveau kunnen worden behouden. Deze kunnen we anders niet meer betalen uit de Rijksbijdrage die vooralsnog fiks naar beneden wordt bijgesteld.

D66 Bronckhorst wil niet botweg alleen bezuinigen, maar ook meer inkomsten genereren. Tekorten kun je opvangen door waar mogelijk te bezuinigen. Maar je kunt ook voor inkomsten zorgen zodat we kunnen blijven investeren in onze verenigingen, zwembaden, scholen en dorpshuizen in onze kernen.

In Bronckhorst kennen we een zeer hoge brede welvaart: sociale relaties, veiligheid, en de balans tussen werk en privé. Dus veel inwoners in onze gemeente staan er goed voor. En dat wil D66 Bronckhorst zo houden. Maar we zullen wel ieder een steentje hieraan moeten bijdragen om dit ook in de toekomst te garanderen. Dat is de keerzijde van het beleid dat de laatste jaren door het Rijk in gang is gezet met als gevolg dat er minder geld gaat naar gemeenten.

Naoberschap Bijdrage houdt onze dorpen vitaal. D66 Bronckhorst denkt aan een *'Naoberschap Bijdrage'* van ongeveer 50 Euro per jaar per huishouden om daarmee voorzieningen in stand te houden. Die bijdrage komt terecht in een strak geformuleerde bestemmingsreserve waarmee we kunnen blijven investeren in vernieuwing en verduurzaming van onderkomens voor verenigingen, scholen en bijvoorbeeld dorpshuizen. Voor D66 Bronckhorst is het vanzelfsprekend dat huishoudens met een inkomen tot 130% van het Sociaal Minimum hierbij worden ontzien.

Degelijk financieel beleid met sluitende begroting. Mooie plannen kunnen alleen ten uitvoer worden gebracht met degelijk financieel beleid. Voor D66 Bronckhorst is het duidelijk: wij staan voor een sluitende gemeentelijke begroting vanaf 2026-2027. We geven niet meer uit dan er binnenkomt tenzij het écht niet anders kan.

Veruit het meeste geld geeft Bronckhorst uit aan de zorg. De vraag naar zorg is enigszins onvoorspelbaar. We zullen gedwongen worden om zaken te veranderen. Betere contracten met zorgleveranciers, de zorg anders vormgeven, woonzorgbuurten creëren waardoor zorgverleners minder tijd kwijt zijn met reizen

van het ene naar het andere adres in onze grote gemeente. Maar ook andere kosten zullen we kritisch tegen het licht houden om een solide financiële situatie te handhaven waarin kosten en baten in balans zijn. Je kunt namelijk niet eindeloos uit de reserve putten. Die raakt dan op en vervolgens kun je onverwachte uitgaven die wel hard nodig zijn voor een bloeiend Bronckhorst niet meer betalen.

Kortom bezuinigen waar het effectief is. Investeren waar het telt. Voldoende reserves behouden om tegenvallers op te vangen. We investeren met onder andere de *‘Naoberschap Bijdrage’* in onze inwoners, wijken, scholen, sport, verenigingen en de toekomst. We houden het vangnet voor kwetsbaren overeind, zorgen voor veilige en groene wijken, ondersteunen scholen en bouwen aan betaalbare woningen. Bronckhorst blijft bruisen en bloeien: cultuur, kennis, innovatie en betrokken inwoners maken onze kernen, onze gemeente uniek.

Tegelijkertijd staan we ook voor andere grote uitdagingen: netcongestie, waterhuisvesting, stikstof, polarisatie en digitalisering vragen om een sterke lokale overheid in Bronckhorst. Daarom blijft onze oproep aan het Rijk overeind: stop met korten - vooral op jeugdzorg - en geef ons als gemeente de financiële ruimte om ons werk goed te doen voor onze inwoners en bedrijven.

Integraal besturen begint bij financiën. Veel inspanningen om (binnen en buiten de gemeentelijke organisatie) samen te werken lopen stuk op de verkokerde budgetstructuur. D66 Bronckhorst wil daarom dat de geldstromen per gebied in kaart worden gebracht en dus per gebied worden gebundeld. Hierdoor kunnen we nog beter gebiedsgericht zaken verbeteren.

We investeren in de huidige mensen die werken op het gemeentehuis. Daarmee willen wij de effectiviteit van de gemeente Bronckhorst vergroten. Werken aan een slanke en wendbare organisatie, zodat we inwoners beter van dienst kunnen zijn en sneller kunnen inspelen op ontwikkelingen. Daarnaast maken wij ook menskracht vrij voor een navolgbare en écht transparante overheid die goed communiceert met onze inwoners.

Financiën toegankelijk maken. We willen voor de inwoners navolgbaar in heldere taal duidelijk maken welke keuzes worden gemaakt en wat dat kost. Een publiek dashboard waarbij de inwoners in één oogopslag zien wat de gemeente doet, welk geld er binnenkomt en wat er uitgegeven wordt, kan daarbij helpen. Wij maken in de begroting heldere afspraken over wat we willen bereiken voor onze inwoners. Deze zogenaamde *‘maatschappelijke effecten’* zijn de politieke prioriteiten van de raad. Daarmee kan de zogenaamde programmabegroting ook korter en bondiger worden. De risicoanalyse dient naast de financiële risico's substantieel meer aandacht te geven aan juridische, politieke, milieutechnische en maatschappelijke gevolgen.

Regio Achterhoek (8RHK) terug naar de basis. In de Achterhoek werken we als gemeenten goed samen binnen de 8RHK. Tegelijkertijd zien wij in de praktijk dat de aanwezige raadsleden hier eigenlijk niet uit de verf komen. Iedere fractie van deelnemende gemeenten mag ongeacht grootte één persoon afvaardigen. En zij stemmen over plannen. Dat geeft dan zogenaamd een democratische legitimatie over wat de 8RHK gaat doen. Het kost veel tijd en er zijn veel mensen en middelen mee gemoeid. Dat moet anders in een tijd van bezuinigingen mede ingegeven doordat het Rijk het budget voor defensie substantieel heeft verhoogd. D66 Bronckhorst staat voor een 8RHK organisatie die weer teruggaat naar waarom het ooit is gestart: het coördineren door de organisatie van subsidies, de lobby en communicatie en marketing. Samen dragen we het positieve verhaal van de Achterhoek uit, het bijzondere potentieel en de ambities: *“Ruimte voor innovatie, groeien in kwaliteit”*. Daarvoor is niet een hele

'kerstboomorganisatie' noodzakelijk. Wij zien dat andere succesvolle regionale samenwerkingsverbanden het afkunnen met minder middelen.

D66 Bronckhorst vindt dat gemeenteraden hun wethouders en burgemeesters met duidelijke opdrachten op stap moeten sturen om deze in samenspraak met andere gemeenten in de Achterhoek te realiseren. Meer is niet nodig. Dan kunnen de financiële bijdragen van de betrokken gemeenten voor dit belangrijke Achterhoekse samenwerkingsverband naar beneden worden bijgesteld met behoud van dezelfde impact voor de Achterhoek die 8RHK nu in Den Haag en Europa weet te behalen.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor solide en verstandig financieel beleid

12. VEILIGHEID EN TERUGDRINGEN ONDERMIJNING PRIORITEIT

Bronckhorst maken we samen veilig door goed naoberschap. Bronckhorst is een veilige gemeente. Dat blijkt uit de cijfers over incidenten zoals diefstal en over ons gezamenlijke gevoel van veiligheid. Tegelijkertijd gebeuren er ook in onze gemeente die schadelijk zijn voor dat gevoel van veiligheid. Denk aan de drugslaboratoria die door criminele organisaties zijn opgezet. Ook in onze mooie Achterhoek is de tendens aantoonbaar dat de onderwereld zich mengt met de bovenwereld. Daartegen willen wij hard optreden indien nodig.

Preventie en handhaven gaan hand in hand. Voorkomen is beter dan genezen. Veiligheid is gebaat bij gezonde en sterke gemeenschappen. Daar kennen mensen elkaar. De gemeente neemt samen met inwoners de verantwoordelijkheid om de veiligheid in onze buurten te verbeteren. Dat heeft namelijk ook met de inrichting van je buurt te maken: een fijne woonomgeving is ook een veilige woonomgeving. We zorgen met ons sloopfonds dat leegstand wordt tegengaan. Hierdoor krijgen criminelen geen kans om op die plekken activiteiten te ontwikkelen die het daglicht niet kunnen verdragen. Wij zien dat het criminaliteitsprobleem is verschoven van de ontwikkeling van wiet naar XTC en andere zogenoemde designerdrugs. D66 Bronckhorst wil dat de gemeente actief het gesprek aangaat met eigenaren van panden wanneer er sprake is van langdurige leegstand die crimineel handelen mogelijk kan bevorderen.

D66 Bronckhorst zet in op meer zichtbaarheid van de politie in elke kern. Betere aanrijtijden horen daarbij. Daarnaast is voor elke inwoner duidelijk wie de aanspreekbare wijkagent is. Via WhatsApp buurtpreventie is dat nu maar ten dele geregeld.

De burgemeester legt regelmatig verantwoording af aan de raad over het gevoerde veiligheidsbeleid en de opstelling binnen de Veiligheidsregio. Dit geldt ook voor de samenwerking met aangrenzende gemeenten, zowel in Nederland als in Duitsland.

Veiligheid thuis en in de buurt. D66 Bronckhorst staat voor een actief beleid gericht op effectieve ondersteuning van gezinnen die veel belemmeringen in hun leven ondervinden. Hierdoor kan huiselijk geweld worden voorkomen en femicide (geweldsgebruik tegen vrouwen vaak door bekenden (bijvoorbeeld een (ex)-partner). Kortom meer veiligheid. Ook achter de voordeur.

Ook veiligheid met betrekking tot acute gezondheid is van groot belang. D66 Bronckhorst wil dat de gemeente meer gaat sturen op het realiseren van een fijnmazig netwerk van hartdefibrillatoren. In de praktijk is gebleven dat dit levens kan redden.

Kies je D66 Bronckhorst dan kies je voor veiligheid door stevig handhaven

13. RICHTINGWIJZERS VOOR D66 BRONCKHORST

Een verkiezingsprogramma kan nooit alle onderwerpen benoemen die in de toekomst aan de orde komen. Dan dienen onze vijf richtingwijzers als kompas voor ons handelen.

- **Vertrouw op de eigen kracht van mensen**

Wij vertrouwen op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf en wij willen dat de overheid daarbij aansluit. Wat mensen voor zichzelf en anderen kunnen doen is veel belangrijker en effectiever dan wat de overheid kan doen.

- **Streef naar een duurzame en harmonieuze samenleving**

Wij willen de wereld om ons heen tegemoet treden met respect en mededogen. Dat geldt voor de mensen om ons heen en voor onze omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

- **Denk en handel internationaal**

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in deze wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen wij steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

- **Beloon prestatie en deel de welvaart**

Mensen zijn niet gelijk, wél gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en iedereen zich op zijn eigen manier kan ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, want daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden, dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

- **Koester de grondrechten en gedeelde waarden**

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtsstaat, zijn voor ons centrale waarden. Die waarden zijn universeel en zonder meer bovengeschikt. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en van anderen.

COLOFON

DICHTBIJ: Onze kandidaten voor de gemeenteraad weten wat hier leeft in Bronckhorst.
Wij luisteren en wegen inzichten van onze inwoners mee met onze afwegingen.

DURVEN: We tonen altijd verantwoordelijkheidsgevoel. We hebben Lef & Leiderschap.
We handelen Nuchter & Vrijzinnig. We zijn Sociaal & Ondernemend.

DOEN: Handen uit de mouwen. Doortastend problemen oplossen.
Wij zijn concreet hoe we zaken willen aanpakken in Bronckhorst.

Een goed leven begint met een plek om te wonen, werk dat voldoening geeft en een omgeving die uitnodigt om mee te doen. D66 Bronckhorst staat voor een gemeente die groeit in kwaliteit. Een gemeente waar mensen ruimte krijgen om te wonen, te ondernemen en te leven in een omgeving die veilig, groen en verbonden is met elkaar. Samen komen we verder.

Dit verkiezingsprogramma 2026-2030 voor de gemeenteraadsverkiezingen van de gemeente Bronckhorst in 2026 is geschreven door:

(in alfabetische volgorde van de voornamen)

- Charlotte Weverink - Schuiling
- Dimitri Horsthuis-Tangelder
- Marc Vervoort
- Martin Fröberg
- René Kooijmans
- Sander Straatjes

Het verkiezingsprogramma is vastgesteld op 26 januari 2026 door de leden van D66 woonachtig in de gemeente Bronckhorst tijdens een extra Algemene Afdelingsvergadering.